

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

vychádza od roku 1991
ročník 35
september 2025
cena 2 eurá

9

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Život bez otca bol ťažký a smutný

NÁŠ ROZHOVOR

Pripomeňme si, že už 29. novembra 1989 bol na 16. mimoriadnej schôdzi Federálneho zhromaždenia zrušený článok 4 o vedúcej úlohe komunistickej strany v štáte a spoločnosti. Súčasne bol zmenený článok 6 o Národnom fronte, v ktorom boli podľa Ústavy združené povolené politické strany a spoločenské organizácie, ako aj článok 16, podľa ktorého kultúrna politika, vzdelávanie a výchova boli vedené v duchu vedeckého komunizmu a marxizmu-leninizmu. Zo všetkých 309 prítomných poslancov, prevažne členov komunistickej strany, ani jeden nehlasoval proti ústavným zmenám, ani sa nezdržal hlasovania. Tak po vyše štyroch desaťročiach skončil v Československu mocenský monopol komunistickej strany a začala sa éra politickej plurality. V tomto roku uplynie 36 rokov od tejto udalosti, ktorou sa skončila éra politických väzňov komu-

Juraj Vrábel (vľavo) v rozhovore s čestným predsedom PV ZPKO Arpádom Tarnóczym.

Foto Eva Zelenayová

nizmu. Pomaly vymierajú, ale ich svedectvo posúvajú ďalej ich potomkovia. Juraj VRÁBEL, predseda RO PV ZPKO v Košiciach aktuálne spomína na svojho otca.

● Za čo sa váš otec dostal do väzenia?

Môjmu otcovi Karolovi Vráblov

pôvodne hrozil trest smrti. Po vyšetrovaní ŠtB v Košiciach a v Bratislave ho Štátny súd v Bratislave v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu v Prahe v roku 1950 odsúdil na trest odňatia slobody v trvaní 15 rokov väzenia za zločin velezrady a vyzvedačstva.

Pokračovanie na 10. strane

V čísle

Ján Litecký Šveda
Budú zákony na žiarlivosť? 2
Spýtali sme sa Martina Lacka 3-7

Eva Zelenayová
Smrdí tu liberálne bahno 3
Ján Košiar
Pietna spomienka v Postupime 4

Ján Košiar
Leopoldov 2025 4
Vendelín Šuran
Vojtech Ottmar, väzeň 80. rokov 5

Jozef Kušnír
Historik o Levočskej vzbure 6
Miroslav Vetrík
V rodisku Božieho sluhu 8

ročník 35 • september 2025

Budú zákony na žiarlivosť?

Po Akropole a Golgote nám zostal ešte tretí kopček, na ktorom symbolicky spočíva Európa. Teda aspoň donedávna. Je to rímsky Kapitol. Myslím, že tu netreba opakovať čo všetko zostalo funkčné a rozvíjalo sa z rímskeho dedičstva, ktoré bolo zavŕšením staroveku. Veď aj v stredoveku za Karola Veľkého v roku 800 sa oficiálne hlásalo „Translatio imperii“, teda prenos rímskej kultúry a politiky do európskeho života.

Zo všetkých dôležitých vecí je momentálne pre nás veľmi dôležitá – zdvihnúť jedno: rímske právo, čo je hľadám to najdôležitejšie dedičstvo pre politickú Európu. Na druhej strane – napriek tomu, že sa ešte stále vyučuje aj na našich vysokých školách, hľadám nič neodpadlo od stromu rímskeho dedičstva tak ďaleko, ako súčasná právna a zákonodarná prax. Nič sa tak nesprotivilo rímskemu odkazu spravodlivosti, právnej istoty a latinskej presnosti.

Rímske právo vyrastalo zo zvykového práva, prvé známe boli Zákony dvanástich dosiek. To znamená, že z toho, čo sa žilo a zažilo, to neboli nijaké vymyslené abstrakcie, odtrhnuté od života, ako to zažívame teraz, najmä vo „woke“ časoch pustošenia práva ľavičiarom. Rímske právo pevne stálo na Aristotelovej zásade, že vládnuť má zákon, inak vládne zviera. Isteže, nebolo vždy všetko ideálne, napríklad v Ríme existovali aj remeselní udavači, taká právna spodina ako u nás všelijakí tí „ľudia proti“ (hlavne proti zdravému rozumu). Ale porotcovia boli zrebovaní, hlasovalo sa tajne a zákony boli verejne známe, takže na základe zákonov a verejného procesu bolo možné odsúdiť aj takého oligarchu ako bol Gaius Verres, sicílsky miestodržiteľ. Ešte pripomíname, že súkromný majetok bol nedotknuteľný, a ani nijakí liktori sa nemohli ľuďom hrať v papieroch.

Odklon od rímskych spôsobov sa začal začiatkom 20. storočia, napríklad keď sa zabavovali „nadmerné“ pozemky šľachty po prvej svetovej vojne, čo bolo podobné ako neskôr arizácia. To síce ešte malo akú-takú zásterku – dosť priesvitnú – v utilitárnej právnej terminológii už ovplyvnenej socialistami, no po októbrovej revolúcii to v Rusku rozbalili naplno. Lenin výnosom už 21. novembra 1917 zrušil súdy, advokáciu a právne profesie, čo bolo presne v línii marxizmu. Neskôr sa síce obnovili, ale už ako veľmi funkčná prevodová páka bolševickej moci. György Lukács to presne popísal, že otázka zákonnosti sa redukuje na otázku taktiky, v čom spočíva „jedine praktické a principiálne odmietnutie buržoázneho právneho systému“. Ak by ste si mysleli, že toto už predsa po roku 1989 máme za sebou, tak sa veľmi mylíte. Súdruhovia predsa len tak ľahko neopustia svoje zaužívané zvyky. No nielen ľubovôľa, ale už aj ich spupnosť začína naberať nové obrátky. Hľadám najlepšie to vystihuje ozdoba nášho zákonodarstva, zákon o „extrémizme“. Niežby niekto tento vágny termín definoval, kdeže, na proces sa privedie „znalec“, vyštudovaný ešte v marxistických školách, ktorých zatiaľ máme dostatok a ten to všetko vysvetlí z pohľadu vládnucej triedy. Súdruhovia predsa nič neponechajú na náhodu. V politických procesoch sa k tomu ešte chytrácky primitívne operuje s priťažujúcimi menej peknými ľudskými afektmi, ako je hnev alebo nenávisť keďže naša neokominterna už vie čítať aj myšlienky. Ako keby ten, čo dobil suseda až na „áro“ zato, že mu jeho sliepky chodia do záhradky, ho dobil len z lásky k blíž-

nemu. Alebo – skúste riešiť zákonom žiarlivosť! Možno v komunizme to už bude bežné, ktovie.

Nuž a práve takéto „zákony“ nie, že zužujú životne potrebný verejný priestor na demokratickú diskusiu, oni ho cieľavedome demontujú. Ešte pripomenieme, že súčasťou tohto zákona je aj zákaz vlastníctva(!) extrémistických materiálov, čo vojde do škandálnej histórie opätovného nastolovania totalitných praktík po roku 1989, keď tenká škrupek novembrového podvodu začala čím ďalej tým viac opadávať. Okrem toho, že je to potupa rímskej zásady nedotknuteľnosti súkromného majetku, to už je bolševická spupnosť, ktorá nemá mieru. Akurát komunisti či ich potomkovia, hlásatelia preukázateľne najväčších hlúposti v dejinách ľudstva, títo chcú ľuďom predpisovať, čo môžu čítať či aké knihy alebo časopisy môžu vlastniť?! Oni, so svojim duševným obzorom trpaslíka?

Naším „postsúduhom“ evidentne už chýba pálenie a skartovanie „závadovej“ literatúry, čo asi patrí k ich DNA. Ale ako povedal už Heinrich Heine: „Tam kde pália knihy, tam budú páliť aj ľudia.“ Z denníkov Michaila Prišvina sa dozvedáme, že keď pri domových prehliadkach či pri rabovaní našli bolševici u niekoho čo i len cárův obrázok, na mieste ho zastrelili. Tu ani tak nejde o ochranu nezmyselnej utópie, tak drahej všetkým ľavičiarom, a už vôbec nie o bezpečnosť štátu, naopak, tu je jednoducho treba zabetónovať vládnucu oligarchiu. Súdruhovia Lenin a Lukács pozdravujú. Mimochodom, Alexej Navalnyj, ktorého nedávno v ruskom väzení umučili na smrť, bol odsúdený za – hádajte – extrémizmus! A už to pocítili aj naši „extrémisti“. Toto sú spôsoby, ktoré korenia u duševne chorého Marxa a jeho nasledovníci iba naháňajú ľudí oceľovou päsťou do šťastia. Ako vidíme, nechodili do večerných univerzít marx-leninizmu nadarmo. Lenže štát nie je strážca názorov, ale práva. Ozajstného práva a nie jeho momentálne vyhovujúcej deformácii.

No keby sme ich chceli zobrať za slovo – to by až bola zábava! Veď najväčší „extrémisti“, ak berieme základný význam toho slova podľa Slovenského jazyka, ale aj politicky, boli predsa komunisti! Najväčší vrahovia, najväčší rabovači v dejinách tak svetových ako aj slovenských. Verejnosť je ešte stále posiatá „extrémistickými“ symbolmi, menami ulíc, atď... A pri domových prehliadkach by sa našla kopa Leninových či Stalinových spisov, časopisov z čias komunizmu, aj zviazané staré ročníky. Od Záhradkára až po Život všetky sú presiaknuté komunistickou propagandou.

Žiaľ, pri takýchto „zákonoch“ nemá občan žiadnu právnu garanciu. Ale ani politici – veď to vidíme – raz mladší progresívni zatvárajú starších pokrokových, po voľbách zase tí druhí zavrú tých prvých, po ďalších voľbách naopak, zábava lepšia ako na kolotoči. A tak si tu „šijú“, povedal by Vasil Bilák, v právnom bahne, ktoré si tu spravili oni sami.

Vrátim sa na začiatok – rímske právo, a vôbec ozajstné právo už od Solónu cez Aristotela či Tacita stojí v základoch Európy. Orientálne despotie poznajú len vôľu tyrana. Aj podľa toho môžeme posúdiť, ako ďaleko k nám už Ázia doputovala.

Ján Litecký Šveda

predseda PV ZPKO

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja • **Vydavateľ:** PV ZPKO, založený v roku 1990 pod názvom Konfederácia politických väzňov Slovenska (KPVS) • **Šéfredaktorka:** Eva Zelenayová • **Redakčná rada:** Ján Košiar (predseda), Bruno Čanády, Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábel a Eva Zelenayová • **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 • **Telefón:** 02-5263 8156 • **e-mail:** ustredie@pv-zpko.sk • **webová stránka:** www.pv-zpko.sk • **ICO:** 00679879 • **Cena jedného výtlačku:** 2 EUR • **Predplatné:** 20 EUR/kalendárny rok • **Predplatné pre zahraničných abonentov:** 50 USD vrátane poštovného, • **Číslo účtu v Prima banka Slovensko, a.s.:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109 • **EV:** 3851/09 • **Tlač:** PRINTLAND, s.r.o. • **Nevyžiadané rukopisy nevraciamy** • **ISSN:** 1338-404X • **MATERIÁLY** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov.

SPÝTALI SME SA

Martina Lacka

● Ako sa vám žije dnes?

Ako sa mi žije? Ako jednotlivcovi dobre. Nič mi nechýba, mám strechu nad hlavou, rodinu. Môžem robiť, čo ma naplňa – bádať a písať. Dva roky som bez zamestnania, takže ma už nemajú odkiaľ vyhodiť. Ale spoločensky nie dobre. Niekedy mám pocit, že som sa narodil do zlého storočia, alebo na nesprávnu planétu. Keď sa obzriete okolo seba, vidíte, že svet sa mení, no len k horšiemu. Kovid ukázal, ako ľahko sa dajú ľudia – bez ohľadu na vek – zastrašiť a zmanipulovať.

Najprv behali ako šašovia s handrou na ústach, potom stáli hodiny poslušne v zime na ponížujúce špáranie v nose – zrazu mal každý dost času – no a nakoniec si utekali dať vpichnúť do tela neznámu chémiu. A ešte mnohí vykrikovali, že nerúškovaní či neočkovaní ich ohrozujú. Čosi neuveriteľné, námet na román z psychiatrického prostredia. Samozrejme, dnes nie je nikto za tieto zločiny zodpovedný – trestané sú obeť, nie vinníci. No bolo to aj na čosi dobré, ukázali sa charaktery. Okrem politikov profesijne zlyhali lekári, hygienici, vedci, novinári, právnici i biskupi. A tú dôveru si už ťažko získajú späť.

Pokračovanie na 7. strane

Smrdí tu liberálne bahno

Archivár a historik Ivan Chalupský vydal v roku 2009 publikáciu

BISKUP JÁN VOJTAŠŠÁK s podtitulom K JEHO VEREJNEJ A POLITICKEJ ČINNOSTI. Hneď v úvode na str. 7 píše: „Keď sa po skončení vojny ukázalo, že na Slovensku chcú vládnuť komunisti, rázne a jednoznačne to odmietol, čo sa mu nemohlo a doteraz nemôže zabudnúť.“

Veru. Na portáli SME 3. augusta tohto roku vyšiel článok od Mariany Čengel Solčanskej pod názvom *Čím ste boli, pýtali sa bachari starca. Biskupom*. Článok a komentáre pod ním sú svedectvom toho, čo zanechal v duši slovenského človeka komunistický režim, pôsobiaci do roku 1989 a zahraniční liberálni agenti aktívni od zmeny režimu dodnes. Ten sa prakticky nezmenil, hoci generácia politikov, ktorá uviedla do života Ústavu SR s jej preambulou odkazujúcou na cyrilo-metodské duchovné dedičstvo, mala o zmenu eminentný záujem. Preambula Ústavy totiž jasne hovorí, kde je naše hodnotové ukotvenie. Napokon väčšina obyvateľstva sa dodnes hlási ku kresťanstvu, takže periodiká, ktoré to nerešpektujú, nie sú hovorcami slovenského národa. Ani denník SME.

Aby sme si objasnili dnešný životný priestor Slovákov, nemáme zabúdať, že komunistický režim, založený na internacionalizme a tvrdom zamietnutí náboženstva nebol v roku 1989 poslaný do zabudnutia zrušením článku 4 o vedúcej úlohe komunistickej strany. Kto číta

„dielo“ nikým nevoleného svetového politického hráča George Sorosa vie, že cez svoju nadáciu Otvorenej spoločnosti dávno pred rokom 1989 šíril hodnoty liberalizmu do celého sveta. Sám hovorí, že otvorená spoločnosť rovná sa liberálna demokracia, takže kto pracuje v prospech Sorových nadácií, pracuje v prospech liberálnej ideológie. Na Slovensku

SLOVO SVEDECTVA

na drzovku. Otec predsedu Progresívneho Slovenska Michala Šimečka sa chváli tým, že pomocou Sorosových peňazí porazili v roku 1998 Mečiara. Takže zahraničný kapitál sa podieľal na voľbách v roku 1998, ale už aj v roku 1992, ako potvrdil vtedajší šéfredaktor kádeháckeho periodika Slovenský denník Anton Selecký. Pred voľbami v roku 1992 nosili do redakcie ľudia z MI6 hotové materiály na uverejnenie a v roku 2023, ako vyšlo najaivo, sa už i britská vláda angažovala na správnom výsledku volieb na Slovensku, samozrejme v prospech liberálnej demokracie.

Chápadlá liberálov prenikli na Slovensku do všetkých inštitúcií. V roku 2020, presnejšie 4. februára, Pavol Baboš z Katedry politológie Filozofickej fakulty UK v relácii Správy a komentáre prezentoval výsledky výskumu, pričom doslova povedal: „My sme vychádzali najmä z toho, že verejnoprávny vysielateľ má aj v zákone aj v štatúte isté princípy, na ktorých by mal fungovať, a ktoré by mal podporovať. Či už sú to demokra-

cia, humanizmus alebo tolerancia v spoločnosti, a práve vychádzajúc z tohto faktu a v kombinácii s tým, že je to jeden z najsledovanejších a naj dôveryhodnejších zdrojov informácií, môže zohrať kľúčovú úlohu vo vysvetľovaní, prečo je liberálna demokracia dobrá a prečo jej princípy sú dôležité a čo by mohlo nastať, ak by sme sa ich nepridržiavali.“ Uvedomujeme si, že propagácia liberalizmu bez akéhokoľvek odporu dostala priestor vo verejnoprávnom médiu? Dokonca pod falošným prekrytím demokraciou, humanizmom či toleranciou? Bez poukazania na to, že Prvá hlava Ústavy SR v Čl. 1 hovorí, že „Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.“

Prečo je dôležité vidieť súvislosti medzi komunizmom a liberalizmom? Napokon stačí si uvedomiť líniu Milan Šimečka - Michal Šimečka. Starý otec komunista, vnuk progresívec. A nijaký rozdiel medzi nimi nie je. Lebo tak ako komunisti búrali starý svet s jeho civilizačnými hodnotami, tak to robia progresívcia. Preto nemôžno brať vážne výplody liberálnych denníkov, lebo iba účtujú predovšetkým s každým, kto prezentuje kresťanské hodnoty. A takým je aj Ján Vojtaššák. V roku 1995 pápež Ján Pavol II. na púti v Levoči navrhol jeho blahorečenie. Dobré poznal osobnosť biskupa Vojtaššáka. Takže ako povedal, Slováci, nebojte sa!

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

Pietna spomienka v Postupime

Dňa 23. augusta 1939 v Moskve podpísali ministri J. von Ribentropp a Vjačeslav Molotov pakt o neútočení, známy ako Hitler-Stalinov pakt. Oba štáty sa v ňom dohodli nielen na vzájomnom neútočení, ale v tajnom dodatkovom protokole si rozdelili sféry vplyvu v strednej a východnej Európe. Stalo sa tak týždeň pred vypuknutím 2. svetovej vojny. V Poľsku a Pobaltí Hitler-Stalinov pakt znamenal stratu štátnosti a ovplyvnil nielen vojnovú, ale najmä povojnovú históriu. Preto je nepochybne dôležitým dátumom v európskych dejinách. **Európsky parlament v roku 2009 vyhlásil 23. august za Deň pamiatky obetí totalitných a autoritárskych režimov.**

Na pozvanie našej partnerskej organizácie v rámci Interasso *Union der Opferverbände Kommunistischer Gewaltherrschaft* (UOKG) som sa v sobotu 23. augusta 2025 zúčastnil pietnej spomienky konanej pri budove bývalej väznice a vyšetrovne KGB v Postupime. Hlavným organizátorom tohto každoročného podujatia je združenie *Památníky a místo střeávání v bývalých věznicích KGB (Gedenk- und Begegnungsstätte ehemaliges KGB-Gefängnis)*. Táto budova sa nachádza ne-

Christian Fuchs (čestný predseda Inter-Asso), Dieter Dombrowski, (predseda UOKG) a Ján Košiar na pietnom akte v Postupime.

Foto Amélie zu Eulenburg

ďaleko zámku Cecilienhof, kde 2. augusta 1945 bola víťaznými mocnosťami 2. svetovej vojny podpísaná Postupimská dohoda, ktorá na dlhé roky rozhodla o povojnovom usporiadaní Európy, osobitne o rozdelení Nemeck-

ka a jeho hlavného mesta Berlína. Tento stav trval do pádu Berlínskeho múru (9. novembra 1989) a do znovuzjednotenia Nemecka (3. októbra 1991).

Ján Košiar

podpredseda Inter-Asso

Nezabudli sme na našich väzňov v Leopoldove

Tohtoročná pietna spomienka na politických väzňov v Leopoldove sa uskutočnila 15. augusta na slávnosť Nanebovzatia Panny Márie. Začala sa gréckokatolíckou liturgiou vo farskom Kostole sv. Ignáca, ktorej hlavným celebrantom bol vladyka **Jonáš Maxim**, prešovský arcibiskup-metropolita. Po liturgii položili vence k pamätnej tabuli väznených pre vieru pred kostolom **Ľudovít Bacigál** za KPVS a **Jozef Viskupič** za TTSK, vladyka Jonáš predniesol modlitbu.

Potom sme sa presunuli pred bránu leopoldovskej väznice, kde bol hlavný pietny akt spojený s kladením vencov. Zúčastnili sa ho veľvyslanec ČR v SR **Rudolf Jindrák**, verejný ochranca práv **Róbert Dobrovodský**, predseda Trnavského samosprávneho kraja **Jozef Viskupič**, generálny riaditeľ ZVJS gen. **Ľubomír Klišinec**, predseda Správnej rady ÚPN **Jerguš Sivoš**, poslanec NR SR **Marián Čaučík**, podpredseda ZMOSu **Martin Červenka**, primátorka Leopoldova **Terézia Kavuljaková**, členovia KPVS, PV ZPKO i KPV ČR. Podujatie moderoval predseda KPVS **Peter Sandtner**.

Svedectvo o posledných dňoch biskupa Pavla Petra Gojdiča, ktorý v leopoldovskej väznici zomrel, predniesol **Peter Ondruška**, syn politického väzňa Františka Ondrušku, ktorý bol spoluväzňom bl. biskupa. Prítom-

Sprava Ján Litecký Šveda, Eva Hluchová a Ján Košiar položili veniec k pamätnej tabuli za našu organizáciu.

Foto Marek Murajda

ným sa prihovril aj náš predseda **Ján Litecký Šveda**, ktorý okrem iného hovoril o kultúre pamäte a pripomenul, že už pred desiatimi rokmi sme na príslušné miesta poslali žiadosť o zriadenie múzea či aspoň pamätnej izby komunistického teroru v priestore leopoldovskej väznice, kam by mala chodiť školská mládež, pretože po našich skúsenostiach z iných štátov vieme, že takéto originálne miesta majú väčšiu výpovednú hodnotu než niekoľko seminárov a zborníkov aj tých najlepších historikov.

Ján Košiar

duchovný PV ZPKO

V Košiciach oslavovali

Regionálne organizácie PV ZPKO v Košiciach a v Prešove spolu oslávili 90. výročie narodenia podpredsedu PV ZPKO Štefana Nováka. Program sa začal 13. augusta pred pamätnou tabuľou politických väzňov v Košiciach. Po minúte ticha za spolu-väzňov veniec k tabuli položil Štefan Novák s hospodárom organizácie Ing. Jánom Brodňanským.

Pri slávnostnej príležitosti sa k jubilantovi a prítomným prihovril Juraj Vrábel:

„Žišli sme sa na pamätom mieste, kde je osadená tabuľa na pamiatku popraveným, umučeným a nespravodlivo prenasledovaným politickým väzňom. Za touto tabuľou sa skrýva množstvo slz, kopancov a krvi po krutých bičkách, niekedy až do bezvedomia. Tento malý kus mramoru je symbolom samotiek, korekcií a dier. Hovorí nám o tom, koľko sa politickí väzni nahladovali, namrzli a nastáli vonku či boli horúčavy alebo zima pri sčítavaní, alebo za trest.

Od roku 1945 a hlavne po komunistickom prevrate v roku 1948 v mene diktatúry proletariátu a výsostného postavenia KSČ bola systematicky ničená elita slovenského národa. Patrili k nej biskupi, kňazi, univerzitní profesori, ale aj všetci tí, ktorí túžili po slobode, mali svoj názor a nesúhlasili s komunistickým režimom. Za to boli nespravodlivo zatknutí, kruto vyšetrovaní a posielaní na mnohé roky do Jáchymova, Valdic, Leopoldova, Ilavy a iných väzníc.

Medzi takýchto politických väzňov patrili aj náš oslávenec Štefan Novák, ktorý svoje neľudské utrpenie prežíval v tábore Tmavý dul v Rytíni v Podkrkonoší. Vo väzení znášal tvrdé výsluchy, bitky, samotku, nedostatok jedla, ale aj katastrofické hygienické podmienky. Niekedy musel uránovú rudu dolovať poležiačky, čo bolo veľmi vyčerpávajúce.

Jubilant Štefan Novák (tretí sprava) pri pamätnej tabuli politických väzňov v Košiciach.

Foto archív

Dovoľte mi, aby som sa mu pri tejto príležitosti zo srdca poďakoval v mene mojím a v mene vás všetkých za jeho utrpenie, ktoré nám vydobylo slobodu, za jeho námahu pri založení organizácie politických väzňov na Slovensku, za dlhoročné predsedovanie regionálnej organizácie PV ZPKO v Košiciach, za jeho organizovanie zázjazdov na „Jáchymovské peklo“, za jeho besedy na školách, ako aj za umiestnenie tejto pamätnej tabule.

Drahý Štefan, ďakujem Ti za Tvoju vytrvalosť pri presadzovaní pravdy, spravodlivosti a morálnych hodnôt.“

Po odovzdaní kvetov jubilantovi sa konal slávnostný obed, pri ktorom mu boli odovzdané vecné dary.

Juraj Vrábel

predseda RO PV ZPKO v Košiciach

Vojtech Ottmar – politický väzeň 80. rokov

Spomienku na môjho rodáka „starého Trnavčana“, nášho dlhoročného predsedu Vojtecha Ottmara začnem citátom zo Žalmu 33.1: „Statočným sluší spievať pieseň chvály“. Pri príležitosti jeho nedožitých osemdesiatky a na 10. výročie od jeho odchodu do večnosti, položili 16. júla t.r. na jeho hrob na cintoríne Terézie Vansovej v Trnave kyticu kvetov predsedníčka RO PV ZPKO v Trnave Eva Hluchová a členovia organizácie Jana Masařová a Vendelín Šuran.

O Vojtechovi Ottmarovi vo Svedectve č.4/2015 Eva Zelenayová napísala: „Vynikal skvelým rozprávačským talentom. Napísal niekoľko kníh. Nebol obyčajný rozprávač. V jeho príbehoch nikdy nechýbala iskra humoru. Aj keď išlo o život. Svojím rodákom zanechal originálne príbehy písané optikou láskavého človeka hľadajúceho pravdu. Veril v ňu. Mal rád ľudí a ľudia jeho.“

Zľava Eva Hluchová, Vendelín Šuran a Jana Masařová pri hrobe V. Ottmara.

Foto archív

V jeho literárnej tvorbe vyniká kniha z roku 1996 *Podvratník*. Peter Jašek z ÚPN o tejto knihe napísal: „Vojtech Ottmar opísal svoje skúsenosti z vyšetrovania, väzenia

i svoje osudy po prepustení z väzenia. Je to výborná kniha, jedno z najlepších spracovaní toho, aké mechanizmy používal komunistický režim v 80. rokoch na prenasledovanie svojich protivníkov.

V septembri 1985 Najvyšší súd odsúdil Vojtecha Ottmara na dva roky väzenia nepodmienečne. Trest si odsedel 8 mesiacov vo vyšetrovacej väzbe v Justičnom paláci v Bratislave a zvyšok vo väznici v Ilave. Vojtechove slová, ktoré vystihujú jeho statočný postoj počas totality: „*Nebol som ani hrdina a nebol som ani zbabelec. Chcem byť iba svedomím, ktoré nemlčí. Chcem byť svedomím ľudí, ktorí to svoje potlačili. Pre lepšie postavenie a pre väčšie sústo na tejto planéte.*“ Vojtech Ottmar napísal: *Podvratník* (1996), *Nežná revolúcia potkanov/bájka* o tzv. nežnej revolúcii (1998), *Spomienky starého Trnavčana*.

Vendelín Šuran

Historik o Levočskej vzbure

Dňa 19. júna 2025 si SNM - Spišské múzeum v Levoči podujatím pre širokú verejnosť pripomenulo udalosti z júna 1949, ktoré vstúpili do dejín a literatúry ako Levočská vzbura. Historik múzea JUDr. Mgr. Jozef Kušnir vystúpil s prednáškou, ktorú prezentoval na základe zachovaných historických prameňov a pomerne presne zrekonštruoval priebeh udalostí z 25. a 26. júna 1949. Pozornosť venoval aj následnému vyšetrovaniu a odsúdeniu 52 ľudí na tresty odňatia slobody, vrátane mladistvých, ktorí si ich odpykávali vo väzniciach v Leopoldove, Ilave a v Štátnom ústave pre mladistvých v Trenčíne. Okrem toho boli zaradení na nútené práce do táborov nútených prác. Vyzdvihol odvahu Levočanov a obyvateľov okolitých obcí, ktorí sa vzopreli štátnemu režimu na obranu levočského dekana Jozefa Vojtasa. Vyjadril tiež názor, že ani prezidentská amnestia z roku 1950 a ani rehabilitácia účastníkov Levočskej vzbury, ktorej sa im dostalo po roku 1989, nie sú dostatočným zadostučinením.

V diskusii vystúpila predsedníčka RO PV ZPKO v Prešove Mária Dvorčá-

Levočania počas prednášky.

Foto Jozef Kušnir

ková, dcéra politického väzňa, ktorá na príklade osobných skúseností dokumentovala, že účastníci Levočskej vzbury a ich príbuzní boli režimom perzekvovaní aj po odpykaní trestu. Do diskusie sa tiež zapojila 90-ročná pani Bičová, ktorá bola v tom čase študentkou gymnázia. Vyzdvihla úlohu a odkaz profesora gymnázia Rudolfa Jurika, ktorý bol jedným z odsúdených, a to aj napriek tomu, že sa vzbure nezúčastnil.

Cieľom podujatia, ktoré sa konalo na prízemí historickej radnice v Levoči, bolo predovšetkým pripomenúť si udalosti z roku 1949 a vyzdvihnúť úlohu ich protagonistov, ktorí sa pri obrane svojho farára vzopreli režimu, a to aj napriek tomu, že si boli vedomí hroziacich trestov. Toto podujatie múzeum zároveň využilo na nadviazanie kontaktov s príbuznými obetí s cieľom dôslednejšieho zmapovania ich ďalších životných osudov. **Jozef Kušnir**

Štefan Novák v Levoči

Dcéra politického väzňa a účastníka Levočskej vzbury Mária Dvorčáková, predsedníčka RO PV ZPKO v Prešove, každoročne organizuje pietnu spomienku na udalosti pripomínajúce odvahu veriacich brániť si svojich kňazov pred tyraniou režimu. Deti účastníkov Levočskej vzbury sa 25. júna zúčastnili sv. omše za obete komunizmu a pri pamätnej tabuli v Bazilike sv. Jakuba položili kvety spolu so žiakmi gymnázia, ktorých viedla pedagogička Mgr. Eva Lavková. Historik Jozef Kušnir prítomných pútať formou oboznámiť s udalosťami, ktoré sa do histórie mesta zapísali ako Levočská vzbura. Režim nebral ohľad ani na mladistvých a deväť 15-17 ročných mladých ľudí bolo zatknutých a uväznených. Skupina dostala pomenovanie podľa Jozefa Neupauera. Tento pätnásťročný chlapec bol obvinený

Pri pamätnej tabuli na Levočskú vzburu.

Foto Eva Lavková

na zdraví Š. Stanka a z následného vandalizmu, ale údajne i z organizovania spolkov v okolitých obciach, aby zapájal ďalších účastníkov do vzbury. Bol jediným obvineným, ktorému trest dodatočne zvýšili.

Medzi žiakov Gymnázia Janka Francisciho 26. júna zavítal bývalý žiak tohto gymnázia Štefan Novák, jubilujúci deväťdesiatnik, podpredseda PV ZPKO, aby sa poklonil pamiatke prenasledovaných účastníkov Levočskej vzbury. Na vlastnej koži prežil krutosť jáchymovského väzenia, takže žiakom verne priblížil utrpenie profesora levočského gymnázia Rudolfa Jurika, ktorý tiež prešiel väzenským peklom. Medzi žiakmi bol veľmi obľúbený, lebo k nim pristupoval s nesmiernou láskou. K jeho pamätnej tabuli položili kytice kvetov a pripomenuli si jeho statočnosť.

Mária Dvorčáková

Slovenský martýr Bernard Nemček

V Likavke sa 20. augusta 2025 konala pietna spomienka na popraveného politického väzňa Bernarda Nemčeka. Pietnej spomienky sa zúčastnili členovia Regionálnych organizácií PV ZPKO v Žiline, v Banskej Bystrici a blízki Bernarda Nemčeka z Likavky. Spolu so starostom Likavky Ing. Mariánom Javorcom položili veniec k pamätníku popraveného Nemčeka. Z príhovoru starostu obce vyberáme:

„Komunizmus v Československu nebačoval celkom bez prekážok. Vždy sa našli odvážlivci, ktorí mu rázne čelili. Takým bol aj Bernard Nemček, člen hnutia Biela légia, ktoré sa snažilo svojpomocne občanov chrániť pred prenasledovaním. Koncom júla uplynulo 70 rokov od jeho popravy.

Bernard Nemček sa narodil 10. mája 1925 v Likavke v rodine železničara, zmaturoval na obchodnej akadémii a pracoval ako úradník. Zapojil sa do protikomunistického odboja prostredníctvom priateľov Tibora Moleka a Antona Šišku. Zbierali informácie pre zahraničie. Molekovi (neskoršiemu redaktori Rádia Slobodná Európa) sa podarilo utiecť za hranice

a ako svojho nástupcu si vybral Nemčeka, ktorý sa k protikomunistickej aktivite dostal v lete 1952. Podľa historika Mateja Medveckého vytvoril Nemček odbojovú bunku s Františkom Seleckým a spojenie so zahraničím im zabezpečoval Jozef Král. Údajným cieľom malo byť obnovenie Slovenského štátu ako súčasť Stredoeurópskej (Európskej) federácie.

Nemček začal byť sledovaný Štátnou bezpečnosťou, ktorá ho napokon vo februári 1955 zatkla. Skupina Bernarda Nemčeka a spol. bola súdená v dňoch 13. až 15. júna 1955 na vo-

jenskom kolégiu Najvyššieho súdu. Najvyšší súd odsúdil Bernarda Nemčeka – údajného vodcu celej skupiny – na trest smrti, ďalších k vysokým rozsudkom a dlhoročným žalárom.

Napriek tomu, že Bernard Nemček požiadal o milosť, nebola mu udelená prezidentom Antonínom Zápotockým. S rodinou sa poslednýkrát videl 27. júla 1955. Popravený bol o dva dni, 29. júla 1955 v Prahe na Pankráci.

Kvetoslav Gregor

Foto Marek Murajda

Pripomenuli si obeť z roku 1968

V Žiline si 21. augusta 2025 položením kvetov a krátkou modlitbou pri pamätníku obetí komunizmu

pripomenuli obeť vpádu vojsk Varšavskej zmluvy v roku 1968.

Krátky príhovor predniesol predseda RO PV ZPKO **Kvetoslav Gregor.** (kg)

SPÝTALI SME SA

Pokračovanie z 3. strany

Ako občana ma bolí, že sa nám pred očami rozkladá štát. Sú viaceré náznaky, že sa pripravuje jeho zánik – v úzkej súčinnosti s našou vládou, ktorá napomáha maďarskej, poľskej i českej iredente. Národ sa odkresťančuje, hlúpane a materializuje. Pomaly sa nemáte s kým pozhovárať. Mladí sú nepoužiteľní. Úplne nás valcuje cudzina, už sme kolóniou globalistov. Priemysel, ekonomika, obchod, médiá, pôda – nič nám nepatrí, o ničom nerozhodujeme. Na Slovensko, ktoré bolo donedávna sebestačné, sa dnes dováža tisíc kamiónov potravín denne. Naše najúrodnejšie polia sú nenávratne zničené automobilkami a ohyzdnými logistickými halami. Nepovie sa to nahlas, ale 20 rokov v EÚ Slovensku narobilo oveľa väčšie ekonomické škody, ako 40 rokov komunizmu.

Hoci ešte stále žijeme v SR, najťažšie sa v nej dýcha Slovákom. Sú najviac prenasledovaní, vykorisťovaní a najviac klamaní. Historické inštitúcie ako HÚ SAV či ÚPN neskúmajú históriu, nehľadajú pravdu, ale robia politiku. Pod vlajkou „antifašizmu“ bojujú proti novodobým triednym nepriateľom a vyhľadávajú zvyšky „slovenského nacionalizmu“. Tak ako v 50. rokoch. Obzvlášť ha-nebné je dnešné ťaženie ÚPN proti osobnostiam prvej SR a martýrovi biskupovi Jánovi Vojtášškovi. Nikdy by som si nepomyslel, že inštitúcia, kde som temer desať rokov pracoval a ktorá sa tak sľubne rozbiehala, klesne tak hlboko. Že bude posluhovačom progresivizmu a štylizovať sa do polohy kádrovníka slovenských dejín. Kriminalizáciou našich najväčších osobností títo falošní proci nielenže ubíjajú ľudskú dôstojnosť Slovákov, urážajú národ, ale idú aj proti Bohu. Dnes sa síce vezú na módnjej vlne aktivizmu, majú politické krytie vplyvných kruhov i médií, no z dlhodo-

bého hľadiska si pod sebou pília konár. Nevieť, či si to uvedomujú?

No a kto sa opováži rozmyšľať samostatne, písať o histórii podľa prameňov a nie podľa želaní vplyvných tohto sveta, ostane bez zamestnania, odsunutý na okraj spoločnosti. V horšom prípade dostane sa pred Špeciálny súd ako „extrémista“. Aj pojem extrémizmu bol zavedený kvôli prenasledovaniu nacionálne orientovaných Slovákov – a samozrejme kvôli likvidácii pamiatky prvej slovenskej štátnosti. Rovnako ako pojem buržoázneho nacionalizmu sa vzťahuje výlučne na nepohodlných Slovákov. Nikdy nie na Maďarov, Čechov, Rusínov či Cigánov.

Vrátili sa nám politické rozsudky – a s nimi aj politickí väzni. To je obraz tzv. vyspelej liberálnej demokracie. Ak by boli voľby, prvý raz po vyše 30 rokoch nebudem voliť. Nemám koho. Ešteže je tu PV ZPKO a hŕstka ľudí, s ktorými sa dá rozumne pozhovárať, povzbudiť sa. A Svedectvo – posledný spoločenský časopis, kde sa dá čosi napísať. Len keby v ňom bolo viac priestoru na historické i aktuálne spoločenské témy...

Ale nechcem to uzavrieť pesimisticky. Národ prežil už rôzne pohromy a verím, že prežije aj túto nešťastnú globalizáciu, diktát liberalizmu, peňazí. Kresťanovi ostáva nádej, že nad tým všetkým je Boh a nedopustí najhoršie. A nezabúdajme na Sedembolestnú, patrónku nášho drahého Slovenska...

PhDr. Martin Lacko, PhD., (1976), historik. Absolvent FF UK v Bratislave (história-filozofia), v r. 2001-2009 odborný asistent na Katedre histórie UCM Trnava, v r. 2007-2016 vedecký pracovník ÚPN. V súčasnosti historik na voľnej nohe.

Spomienka na okupáciu v Košiciach

Na pozvanie Magistrátu mesta Košice sa delegácie PV ZPKO z Košíc a Trebišova zúčastnili pietnej spomienky vpádu vojsk Varšavskej zmluvy do Košíc. Po štátnej hymne sa prejavu ujal námestník primátora mesta Mgr. Marcel Gibóda. Za našu organizáciu vystúpil historik Juraj Vrábel ml. Okrem iného povedal: „21. augusta 1968 sa odohrali veci a činy, ktoré si vy živo pamätáte, no pre mňa sú známe len z kníh či televíznych dokumentov. No ani štúdium archívnych materiálov nemôže nahradiť autentickú skúsenosť, ktorú má časť z vás. Preto sa mi o to ťažšie predstupuje pred vás, ktorí si pamätáte zvuk kovových pásov, ktoré drvili asfalt na našich uliciach, či nebodaj streľbu do nevinných obetí režimu, ktorý si naivne myslel, že socializmus dokáže mať

Naši Košičania pri pamätnej tabuli na 21. august 1968. Foto archív

ľudskú tvár. Augustová noc z 20. na 21. augusta 1968 presvedčila všetkých bez výnimky, že Moskva má vlastné predstavy o tom, ako sa naša bývalá socialistická republika má v kontexte doby správať. Tá noc, keď sa u nás zlomili dejiny, bola nocou

šoku a vytriezvením nad nádejami, ktoré sa ukázali byť márne. Po uliciach, kde sa ešte deň predtým prechádzali rodiny s deťmi, odrazu rachotili tanky, z ktorých sa často ozývala aj streľba. Nevieme si ani predstaviť, čo by znamenala aktívna obrana našich silových zložiek. Možno by sme tu ani neboli...

Pri pohľade na vojnami zmietaný svet musíme znovu ďakovať Pánu Bohu za to, že naša krajina je od vojnových hrôz ušetrená a že tanky v uliciach si iba pripomínáme. Verme, že to tak aj ostane a že iskra vojnového stavu za naše hranice nepreskočí. Veď boje sú od našich hraníc neďaleko a ľudia sú stále nepočítateľní...”

Juraj Vrábel

predseda RO PV ZPKO Košice

V rodisku Božieho sluhu

Na Orave v Zákamennom sme si 9. augusta 2025 slávnostnou sv. omšou pripomenuli 60. výročie odchodu do domu nebeského Otca jednej z najvýznamnejších osobností 20. storočia, spišského biskupa Jána Vojtaššáka. Zomrel 4. augusta 1965 v nútenom vyhnanstve mimo svojej diecézy a milujúceho Slovenska - v Řičanoch za Prahou v Čechách. Slávnostnej sv. omši predsedal košický arcibiskup Mons. Bernard Bober, ktorý vo svojej homílii vyzdvihol osobný život Božieho sluhu Jána Vojtaššáka ako muža hlbokej viery, vernosti pravde a veľkej lásky k Cirkvi a národu. Zúčastnili sa na nej aj všetci spišskí biskupi: sídelný biskup Mons. František Trstenský, jeho pomocný biskup Mons. Ján Kuboš i emeritný pomocný biskup Mons. Andrej Imrich a desiatky kňazov predovšetkým zo spišskej diecézy.

Po sv. omši nasledovali dve vzácne svedectvá: vdp. Jozefa Krajňáka, ktorý priblížil odvážny prejav svojho otca na pohrebe biskupa Jána Vojtaššáka 7. augusta 1965, v ktorom tvrdo kritizoval praktiky zločineckého komunistického režimu, za čo bol aj odsúdený. A svedectvo Jozefa Kuřala, ktorý priblížil osobné stretnutie s otcom biskupom Vojtaššákom, keď ho ako malý trinásťročný chlapec navštívil spolu so svojim otcom v Senohrabochoch, mesiac pred jeho smrťou. So slzami v očiach rozprával, ako ich starček otec biskup zlomený, ale s dôstojným vystupovaním s maximálnou pokorou osobne obslúžil pri obede ako svojich krajanov. Spomienka na biskupa Jána Vojtaššáka sa niesla v duchu vďačnosti Bohu za dar jeho života

Na cintoríne v Zákamennom.

Foto archív

a s prosbou za jeho skoré blahorečenie. Obec Zákamenné prejavila svoju štedrosť a všetkých pútnikov pohostila výborným gulášom. Milým a príjemným prekvapením podujatia bola aj vydaná autobiografia spišského biskupa Jána Vojtaššáka *Môj životopis*, ktorú vydal Slovenský dejepisný spolok a pútnici si ju mohli kúpiť. Najväčšia cennosť tohto životopisu spočíva práve v tom, že ju napísal počas svojho núteného pobytu v Děčíne a Senohrabochoch samotný otec biskup Vojtaššák.

Nech dobrotivý Boh žehná naše milované Slovensko a pozdvihne na oltár svojho verného služobníka Jána Vojtaššáka, hlavu Katolíckej cirkvi na Slovensku v jej zápase so zločineckou ideológiou komunizmu.

Miroslav Vetrík

„Vyvolení“ smú všetko?

Keby sa vo voľbách naozaj o niečom rozhodovalo, v Amerike by ich už dávno zrušili. Takže „vyvolených“ neurčujú voľby, ale „Ktosi Iný“. Karel Gott to v roku 2012 pre Lidové noviny uviedol otvorene: „Isté sily určujú osoby, ktoré budú robiť politiku, a to ostatné už je iba veľké divadlo. Politika sa odvíja podľa presných scenárov, nič sa nedeje náhodou, ani to najhoršie – vojny. O víťazoch býva vždy rozhodnuté – vopred. Beh sveta riadia vysoké nadštátne kruhy, tzv. ilumináti alebo osvietenci, a tiež sväté rády a lóže až po mysticko-okultné organizácie“.

Nemýlil sa. Je už dokázateľným faktom, že pred našimi predčasnými voľbami v roku 2023 – ktoré, ako si pamätáme, odďaľovali a oddialili až do konca septembra, aby mali čas na ich manipuláciu – z Londýna prišli peniaze i inštrukcie. A pod zámienukou, že „ne/chcem tu zostať“, obiehali Slovensko ostrihoňovky, blaščákovci, handzušovci a iní „ovci“ a „ovce“, a pretŕčali sa pred voľičmi. Napriek tomu na víťazstvo vo voľbách to nestačilo. Lebo tento národ, aj keď sa to nezdá, s tisícročnými skúsenosťami z anglosaského nátlaku, inak povedané s „nemeckou čižmou“, má svoje skúsenosti. Londýn, kde v roku 1918 Masaryk „splodil“ Česko-Slovensko (do roku 1920 naozaj aj s pomlčkou, s ňou napríklad vychádzali aj poštové známky), v roku 1945 ho obnovil Beneš, v roku 1992 ho „rozžehnali“ Mečiar s Klausom (bol som pritom), nateraz nebol úspešný. A tak sa v roku 2024 strieľalo na Fica, a útoky neprestávajú, ktovie čo bude na jeseň.

V septembri sa otvoria naše školy možno už podľa reforiem vymyslených medzi druckerovcami (ozaj, v telavivskej vláde sa údajne tiež vyskytuje meno Drucker), všetko bude inkluzívne, teda „ťahané k zemi“, až do tretieho ročníka nebude treba vedieť písať a čítať(?!). Tlak na detské rozumčeky sa však začne už od troch rokov – vek na povinný nástup do škôlky. Naše deti však aj tak majú v porovnaní s deťmi v Gaze šťastie. Môžu sa najesť a nik do nich nestrieľa, nemuseli desaťtisíce spomedzi nich zomrieť. Pravdaže, kladie otázku najkresťanskejší náš politik: nie je to len propaganda?

Podarilo sa mi pomocou cudzích vzorov vypočítať, že na území pod Tatrami od pradávna, odkedy je svet svetom až doteraz, teda nie naraz, ale dovedna, žilo 64 miliónov Slovákov. Netvrdím, že je to číslo presné a nediskutujeme, či je malé a či veľké, a čo všetko ho ovplyvnilo. Napríklad morové epidémie v stredoveku i novoveku, možno však najmä tuhá maďarizácia v rokoch 1875-1918, vystaňovalectvo, prvý raz na „južnú zem“ po odchode Turkov, potom viacnásobné a oveľa masovejšie (pol milióna) v časoch Uhorska i prvej „najdemokratickejšej“ republiky za chlebom za more. A potom po druhej svetovej vojne „úteky z tiesne“ (tak pomeno-

val Imrich Kružliak odchod 5-10 tisícov v strachu pred povojnovou „retribučnou spravodlivosťou“) a nie tak dávno aj za „slobodou“ smerom na západ.

Naozaj nie je dôležité o koľko by nás bolo viac, dôležitejšia je odpoveď na otázku, či zanechali tieto desiatky miliónov pre nás živých nejaký odkaz a keď, tak aký? Odkaz ako zmysel našej existencie, našich dejín. Niekdajší rektor ružomerskej Katolíckej univerzity, prof. Tadeusz Zasępa, pôvodom Poliak, hovoril o dejinách slovenského národa ako kontinuite dobra. Opieral sa o naše dejiny i tradície, prejavujúce sa v ľudových piesňach, vo výtvarnom umení, v hudbe i literatúre. Podľa neho napríklad nijaký iný národ nemá takú pesničku, ako Slováci. Ide o pieseň *Slovensko moje, otčina moja*, pieseň o dvoch vlastiach: tu na Zemi i v nebi. Je teda zmyslom nášho jestvovania ako národa dobro a spravodlivosť? V podobnom, ale väčšmi prorockom duchu sa napokon vyjadril pápež Ján Pavol II. i kazateľ David Wilkerson z Ameriky. Ak má Pán Boh nejaký zámer s Európou v 3. tisícročí, použije na to tento počtom nevelký národ.

Tak teda hľadáme odpoveď na otázku, ako by sa mal tento národ zachovať, keď – hromy divo bijú? A teraz bijú. Zastaví ich. Ako? Vyjadriť sa vtedy, ak bude jeho hlas počuť? Opýtať sa známe „Wo ist mein Hut?“ (Kde je môj klobúk?), ak nás budú veľkí ignorovať? Čo by dnes našich dobromilujúcich predkov najväčšmi znepokojovalo? Každý zrejme pozná rodinné skúsenosti predkov z naplňovania odkazu nášho bytia. V časoch nezmyselného prenasledovania našich inovriacich či inorasových susedov v rokoch 1942-1945, môj starý otec, vládny komisár v rodnej Čičave, hlinkovec, precestoval celé Slovensko z východu až k Dunaju, k „svojmu“ ministrovi vnútra Šaňovi Machovi, aby protestoval proti odsunu „svojho“ chudobného Žida a „svojich“ Cigánov, že on ich nedá. Výsledok je v porovnaní s jeho úmyslom nedôležitý. V tých časoch vo vzťahu k trpiacim sme boli národom, ktorý ich chránil relatívne najväčšmi – počnúc výnimkami až po ich riskantné ukrývanie pred „nemeckou čižmou“, o čom svedčí napríklad počet Slovákov „Spravodlivých medzi národmi“. Násilie, ani to z augusta 1944 sme nechceli, chceli ho iní. Aj onen Londýn (Beneš).

Nie je dnes z pohľadu nášho posolania rozhodujúci postoj ku genocíde, krutému zabíjaniu nevinných hladných chudákov, čakajúcich na kúsok chleba pre ich nevinné od hladu umierajúce deti? Nikto nemá právo na toto, ani „vyvolení“. A nikto nemá právo zametať to pod koberec. Ani „ne/vyvolený kádehák“. Formálne s neľudským utrpením v Gaze nemáme „nič“. Tie tisíce či milióny našich predkov sa však smú na nás hnevať. Za to, že tolerujeme hrozné činy nevďačných potomkov tých, ktorých oni chránili, ako vedeli.

Marián Tkáč

Život bez otca bol ťažký a smutný

Pokračovanie z 1. strany

Preto, že neoznámil svojho synovca, ktorý začal vykonávať protikomunistickú činnosť na území Slovenska a v zapätí ušiel do Rakúska. Neskôr sa usadil v USA.

● **Koľko ste mali rokov, keď zatkli otca?**

Vtedy som mal tri roky, veľmi mi chýbal.

● **Pamätáte si niečo z tohto obdobia?**

Veľa nie, ale otec si zapísal, čo sa udialo. Podľa jeho zápiskov sme spolu s bratom počas nočného zatýkania usedavo plakali, kričali a neskôr iba jačali. Od strachu a od únavy sme zaspali. Keď som sa ráno prebudil, pamätám sa iba na kopy vyhodenej posteľnej bielizne, šatstva a iných vecí, ktoré boli na podlahe po domovej prehliadke. Spolu s otcom zaistili aj mamku. S bratom som sa pobral ku plotu a cez škáru sme videli čierny tatraplán.

● **Zostali ste sami, bez rodičov?**

Boli sme ponechaní na susedov, na najbližšiu rodinu v Prešove, ktorá sa tiež bála o nás starať, a čo bolo najhoršie, aj na ulicu. Matka sa pri výsluchu nervovo zrútila, opuchli jej nohy, chodila len s palicou a po celom tele sa jej vytvorili červené škvrny. Bola nútená sa liečiť.

● **Ako ste žili bez otca a matky?**

Obaja s bratom sme úplne stratili reč. Mamka nebola schopná sa o nás postarať.

Po liečení pochopila, že ak chce zachrániť rodinu, musí tú kalváriu prijať, čo sa aj stalo. Musela sa nanovo zamestnať a starať sa o nás, o dom, záhradu s tým, že kedykoľvek ju môžu vystahovať, lebo dom bol po otcovom rozsudku určený v prospech štátu. Niekedy sme nemali ani čo jesť. Pamätám sa, že vždy sme jedli len chlieb

Zľava Juraj Vrábel počas zasadnutia Výkonnej rady PV ZPKO.

Foto Eva Zelenayová

s masťou alebo s lekvárom. Neskôr sme sa stravovali v družine. Vyprášané kurčatá sme mali iba vtedy, ak sa nám v záhrade urodili marhule, ktoré sme predali. Dodnes neviem pochopiť moju mamku, ako to zvládla, bez práčky, chladničky. V zime sa musela postarať o drevo a uhlie. Bola ustavične v dlhoch. S bratom sme mali v škole veľké ťažkosti s vyjadrovaním. Musela s nami chodiť k logopédom do Prešova. Mňa vyliečil hypnózou v Bratislave MUDr. Masaryk. O to sa už postaral môj otec, keď sa vrátil z väzenia.

● **Boli ste navštíviť otca vo väzniciach?**

Keď som mal sedem rokov, boli sme na návšteve v Jáchymove. V Ostrove nad Ohří sme vstúpili do miestnosti, kde pri zvláštnych polovičných priečkach boli zoradení väzni. Bolo im vidieť iba hlavy. Ja som šiel za mamou. Zbadal som otca, ktorého som poznal iba z fotografií. Po jeho pravici aj ľavici stáli členovia zboru nápravnej výchovy. Veľa som sa nenadával. Nastal krik a plač, medzitým jedna pani odpadla, poskytovali jej prvú pomoc, a ani sme sa nenazdali, po desiatich minútach nám otca nemilosrdne zobrali pred očí. Nasta-

la strastiplná dlhá cesta domov. V Leopoldove sme boli dvakrát.

● **Nemali ste problémy so štúdiom?**

Nie. Otec už bol doma a v Strážskom sa zakladala chemická priemyslovka. Brali všetkých uchádzačov. Horšie to bolo s bratom. Keď si podal prihlášku na filozofickú fakultu, otec bol ešte vo väzení. Bol humanitného zamerania, no neprijali ho. Predseda Miestneho národného výboru v Sabinove sa vyjadril, že syn reakcionára nebude ďalej študovať, ale manuálne pracovať. Bol už november a matka na kolenách uprosila riaditeľa nadstavbovej Stavebnej priemyslovky v Bardejove, aby jej syna prijal na štúdiá. Riaditeľ jej vyhovel, ale s podmienkami. Nakoniec brat zmaturoval. V otcových listoch z väzenia bola častokrát vyslovená požiadavka, aby sme chodili s bratom do hudobnej školy. Vďaka tomu hrávam na organe a klavíri dodnes.

● **Pamätáte sa na nejaké príhody počas otcovho väzenia?**

Na jednu nepríjemnú si spomínam. V šiestom roku otcovho väzenia prišiel k nám cudzí chlap. Vyhladal mamu, ukázal jej nejakú le-

gitimáciu a oznámil jej, že prichádza z Leopoldova a na Východnom Slovensku navštevuje rodiny väzňov, ktorí budú amnestovaní. Žiadal šaty, peniaze a nejakú stravu. Mama pripravila veľký balík. S radosťou sme ho vypravadili na vlak. Dodnes nevieme, kto to bol. Tento človek nás oklamal a okradol.

● Kedy sa otec vrátil domov?

Po desiatich rokoch nezmyselného väznenia bol otec amnestovaný a vrátil sa nám domov. Napriek tomu, že bol na slobode, stále ho sledovali. Po niekoľkých rokoch mu to povedali naši susedia s ospravedlnením. Keď ho zatkli pracoval ako vedúci Pošty v Sabínove, po návrate z väzenia mal pripravené pracovné zadelenie – tesár. Po niekoľkých rokoch ťažkej práce tesára si našiel nové zamestnanie v reštauračných službách. Zamestnal sa v sklade, kde vydával mäso a potraviny do kuchyne. Asi po dvoch mesiacoch ho prepustili pre podozrenie, že ako nepriateľ štátu by mohol otráviť stravníkov. Znova si musel hľadať zamestnanie.

● V knihe *Väzeň totality* uvádzate tragickú smrť svojho brata. Čo sa stalo?

Brat zmaturoval v roku 1960 a zamestnal sa v Pozemných stav-

Organista Juraj Vrábel.

Foto archív J. Vrábela

bách v Prešove. Pri výkone svojho povolania vo Veľkom Šariši utrpel smrteľný úraz. Počas oddebnovania prekladu na stavbe došlo k jeho zrúteniu, ktorý brata zasiahol. Brata priniesli domov v truhle. Bola to najsmutnejšia noc v mojom živote. V jednej izbe ležal kvetmi zaspaný mŕtvy brat a v druhej izbe sme spali zronení otec, mama a ja. Ľudské sily nám už nestačili, len viera v Boha dokázala, že sme prežili túto udalosť.

● Takže totalitný režim vám veľmi ublížil.

Áno, matke, ktorá až neuveriteľne milovala svojho manžela, zničili najkrajšie roky života. Brat

tragicky zahynul, lebo sa nedostal na školu, ktorú si vybral. Proti svojej vôli študoval to, čo nechcel a napokon skončil svoj život na stavbe. A ja dodnes mám zdravotné následky a beriem lieky. Otec prežil šesť rokov mučenia, bitiek, hladu a chladu, pobytov na samotkách v koncentračnom tábore Rovnosť a Svornosť na Jáchymovsku a štyri roky tvrdého väzenia v Leopoldove. Napokon na následky väzenia v Jáchymove zomrel.

● Aká bolesť zostala vám?

Desať rokov som nepocítil láskavé pohladenie a dobrotu môjho otca.

Eva Zelenayová

Manželia Vrábelovci na pápežskej audiencii.

Foto archív J. Vrábela

Svätopluk a vznik Strednej Európy – VII. časť

Prečo v niektorej historickej chvíli toľko Svätoplukov v dejinách

Text listu je viac ako jednoznačným potvrdením pretrvávajúceho a dlhodobého obapolne výhodného vzťahu slovanských vládcov a Rímskej kúrie. Na doplnenie sa tu však žiada povedať ešte to, že zaiste nie náhodou sa brat Jaropolka Izjaslavoviča volal Svjatopolk II. Izjaslavovič. Dcéra tohto Svätopluka menom Predslava bola vydatá za nitrianske knieža Almoša († 1127). Teta tohto Almoša, ktorá sa volala Eufémia, bola pre zmenu manželkou moravského kniežaťa Ota I. Olomouckého a matkou prvého Premyslovca s menom Svätopluk. Uvedené údaje viac ako dobre ilustrujú kontinuitu rímskej stredoeurópskej politiky aj v časoch sporov o investitúru medzi pápežstvom a cisárstvom.

A dovoľujú vysloviť predpoklad, že podstatou tejto politiky bol návrat k Svätoplukovi I. Nitrianskemu. Nie inak a podobne ako v roku 1000, keď sa na scéne dejín pohybovali tiež dvaja Svätoplukovia – Svätopluk (Świętopełk), syn poľského Mieška I., ktorý dal dokumentom známym ako *Dagome Iudex* svoju krajinu tiež pod správu nástupcov svätého Petra a Svätopluk (Svjatopolk) I. Prekliaty, krstným menom Peter (!), syn svätého Vladimíra Veľkého.

Pomazanie olejom

Nepísanou podmienkou kráľovskej investitúry sprostredkovanej pápežmi bolo okrem korunovácie i pomazanie kráľa svätým olejom, často chápané aj ako symbol podriadenosti nového panovníka Svätej Rímskej cirkvi. Takto bol pomazaný už Karol Veľký pri jeho cisárskej korunovácii pápežom Levom VI. na Vianoce roku 800. Neskôr však potomkovia Karola práve z titulu symbolickej hodnoty tohto aktu uprednostňovali korunováciu bez pomazania.

Spomínam tu tu preto, lebo práve akt pomazania Svätopluka pápežským legátom Honóriom sa zhodou okolností objavuje v texte 10. kapitoly kroniky *Gesta regum Sclavorum*, teda *Skutky kráľov Slovanov*, známom tiež ako *Kronika Slovanov* alebo tiež *Kronika popa Dukljanina*. Nedá sa na tomto mieste veľa rozpisovať o tomto texte. Tu iba predmetný citát: „Na konci snemu, v dvanásť deň, bol rukami Honória, vikára i kardinálov, ale tiež biskupov, kráľ (Svätopluk) pomazaný a korunovaný podľa zvyku rímskych kráľov. A nastala veľká radosť uprostred ľudu a v celom jeho kráľovstve.“

Aj k týmto riadkom len minimálny komentár. Pápežského legáta kardinála Honória, ktorého mal k Svätoplukovi podľa kroniky vyslať pápež Štefan V., história nepozná. Jeho prítomnosť v texte sa však dá vysvetliť, bolo by to ale zložité vysvetľovanie. Legáta biskupa Dominika s kňazmi Jánom a Štefanom, ktorí boli vyslaní do slovanskej krajiny usporiadať veci novoustanoveného kráľovstva, však áno. Práve títo hodnostári vystupujú v druhom liste pápeža Štefana V., sprievodno-inštruktážnom liste známom medzi historikmi ako *Commonitorium*.

Čo sa zachovalo z listu?

Obsah tohto listu sa, bohužiaľ, nezachoval v celku. Aj to, čo sa z neho zachovalo, však zapadá celkom do predchádzajúceho

obrazu o význame Svätopluka v politike Rímskej kúrie. Ale postupne. Svätopluka tu Štefan V. nenazval kráľom, ale vojvodom (*dux*). Hoci list nebol napísaný Svätoplukovi, ale slúžil ako inštruktážny návod trom rímskym diplomatom k tomu, ako postupovať keď prídu do jeho krajiny, uvedená nezrovnalosť vedie niektorých vedcov, nie celkom zbehlých vo formulách pápežskej kancelárie 9. storočia, k tomu, že sú ochotní hovoriť o neporiadkoch v nej.

Na základe tohto predpokladu potom radi spochybňujú aj pravdivosť kráľovskej hodnosti Svätopluka v prvom liste Štefana V. Samotný obsah *Comminitoria* však takéto úvahy rezolútne vyvracia. O tom, ako veľmi si Svätopluka pápež váži, svedčí to, že aj v tomto liste ho necháva pozdravovať a žela mu pevné zdravie v mene „všetkých najsvätejších, biskupov, kňazov a diakonov s ostatným duchovenstvom Svätej Cirkvi rímskej“. Navyše však Svätopluka znovu nazýva svojim duchovným synom, ale aj „objíma a miluje (ho) ako jediného a najmilšieho syna“.

Svätopluk ako pápežov *unicus filius* – jediný syn

To, čo sa zachovalo z *Comminitoria* teda potvrdzuje a dopĺňa predchádzajúce pápežské listy Svätoplukovi. Spojenie *unicus filius* – jediný syn sa pritom objavuje už v liste Jána VIII. Svätoplukovi *Industriae Tuae*. Už František Dvorník a po ňom celý rad ďalších vedcov spoľahlivo dokázali, že zo strany pápežskej kancelárie pri používaní tohto slovného spojenia nešlo len o zdvorilostnú formulu, ale aj vyjadrenie určitého uznania v súvislosti s potenciálnym predurčením osloveného na cisársky úrad v novoobnovennej Rímskej ríši. Samozrejme, že nie každý takto oslovený sa cisárom stal, niektorí však áno. V každom prípade aj to, čo z listu zostalo, poukazuje na pretrvávajúci systematický záujem Rímskej kúrie o Svätoplukovo dielo.

O tom, čo sa nám nezachovalo zo sprievodného listu pápeža Štefana V., ktorý dostal pápežský legát, biskup Dominik

Našťastie obsah chýbajúcich 11 odstavcov listu sa do určitej miery dá rekonštruovať z iných prameňov. Ide o dva balkánske texty: *Život svätého Klementa Ochridského* a viackrát spomenutú *Kroniku Slovanov*. Hoci obidve písomnosti sa zachovali len v neskorších odpisoch, jadro ich rozprávania podľa všetkých indícií vzniklo už na konci 9. storočia. Opisuje sa tu jedna a tá istá udalosť. Presne tá, pre ktorú pápežský legát, biskup Dominik a jeho druhovia cestovali k Slovanom na Dunaj.

Ide o cirkevnú synodu a s ňou spojený svetský snem, na ktorom sa mali definovať doktrínálna čistota Slovankej cirkvi (akceptovanie západného učenia o Najsvätejšej Trojici, limitovanie používania staroslovenčiny v liturgii), určiť nástupcu svätého Metoda, prípadne ďalších nových biskupov, ale aj veci svetského charakteru – definovať teritoriálne rozdelenie Slovanského kráľovstva, spôsob výberu daní a prijať jeho základné zákonodarstvo.

Ak veríme dikcii *Kroniky Slovanov*, na konci snemovania malo prísť ku vyššie zmienenému slávnostnému pomazaniu a korunovácii „najsvätejšieho“ (*sanctissimus*), „najkresťanskejšieho“ (*christianissimus*) a „najláskavejšieho“ (*benignissimus*) kráľa Slovanov Svätopluka.

Martin Homza

Ivan A. Petranský:

Dejiny slovenského historického výskumu v Ríme

Slovenský historický ústav v Ríme v decembri 2024 vydal vedeckú monografiu *Dejiny slovenského historického výskumu v Ríme*. Jej autorom je doc. Mgr. Ivan A. Petranský, PhD., člen redakčnej rady *Svedectva*. Stručnú informáciu o jej predstavení verejnosti sme už priniesli vo februárovom čísle.

Vyše 500 stranová kniha sa venuje dejinám výskumu v archívoch vo Vatikáne a v Ríme, ktorý robili slovenskí kňazi, historici už od prvých rokov 20. storočia. Smelo možno povedať, že autor predstavil prvé dôsledné a ucelené spracovanie tejto problematiky.

Slovenský historický výskum v Ríme má dlhú a bohatú tradíciu, ktorá siaha až do 19. storočia, keď Ján Kvačala ako prvý skúmal dokumenty vo vatikánskom archíve. Po vzniku Česko-Slovenska v roku 1918 sa začali snahy o vytvorenie vlastného historického ústavu v Ríme, čo v roku 1923 vyústilo do založenia Československého historického ústavu. Tento ústav bol po zániku Česko-Slovenska v roku 1939 premenovaný na Český historický ústav. Za Protektorátu ho v roku 1942 Nemci zrušili.

V povojnovej ČSR sa českí a slovenskí historici pokúsili o obnovu tohto ústavu, no po februári 1948 vládnuce súdruhovia takúto inštitúciu v Ríme nepotrebovali a ústav v roku 1951 zlikvidovali. Počas studenej vojny a rozdelenej Európy železnou oponou boli možnosti slovenských historikov zo Slovenska vo veci výskumu v Ríme prakticky nemožné. Našťastie v tom čase v exile pôsobili vedci – profesori jezuita **Michal Lacko**, salezián **Milan S. Ďurica** či prvý rektor Slovenskej vysokej školy technickej **Anton Bugan**, ktorí v roku 1963 založili Slovenský ústav v Ríme ako vedeckú a kultúrnu inštitúciu.

Tento Ústav sa stal dôležitým centrom slovenského historického výskumu v slobodnom svete. Vydával ročenku *Slovak Studies* i ďalšie odborné publikácie a organizoval vedecké medzinárodné konferencie.

Po páde komunizmu v roku 1989 sa otvorili možnosti pre slovenských historikov pôsobiť v Ríme, čo viedlo k úsiliu o založenie Slovenského historického ústavu. Hoci prvý pokus v 90. rokoch nebol úspešný (zákon predložený poslancami Jozefom M. Rydlom, Emilom Vestenickým, Jánom Chrbetom, Valentínom Švidroňom a Jaroslavom Izákom za Slovenskú národnú stranu v roku 2010 prezident Ivan Gašparovič nepodpísal a jeho veto nebolo prelomené), v roku 2013 prešiel, aj keď v obmedzenej miere, keď zákon predložil poslanec Jozef Mikloško za KDĽ. Od roku 2014, pod vedením Emílie Hrabovec a neskôr Daniela Černého, sa výskumníci s podporou SHÚR môžu venovať výskumu vatikánskych a talianskych archívov. Ústav je dnes uznávanou

inštitúciou, ktorá pokračuje v dlhoročnej tradícii slovenského historického výskumu v Ríme, vydáva odborné publikácie a organizuje vedecké podujatia a pokračuje aj vo vydávaní ročenky *Slovak Studies*. Jeho sídlo je v Ríme, neďaleko Námestia sv. Petra, v byte, v ktorom svojho času býval kardinál Jozef Tomko.

Kniha Ivana Petranského podrobne analyzuje všetky spomenuté obdobia historického výskumu týkajúceho sa Slovenska od začiatku 20. storočia až po súčasnosť. V šiestich kapitolách:

I. Slovensko a historický výskum v Ríme do roku 1939,

II. Slovenská republika 1939 – 1945 a historický výskum v Ríme,

III. Slovenský historický výskum v Ríme v povojnovom období 1945 – 1989,

IV. Slovenská diaspóra a historický výskum v Ríme 1945 – 1989,

V. Slovenský historický výskum v Ríme v slobodných pomeroch po roku 1989 a

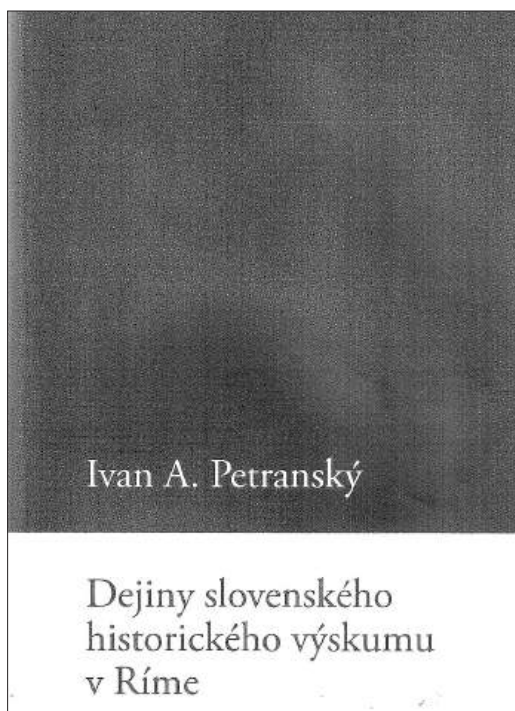
VI. Slovenský historický ústav v Ríme

sa autor podrobne venuje dejinám výskumu, ktorý slovenskí historici, archívári a ďalší vedci, ale aj odborníci z iných krajín uskutočnili vo Vatikáne, v Ríme i na ďalších miestach na území Talianska. Na problematiku sa pozerá nielen zo samotného výskumu a publikácie výstupov, ale spomína aj inštitucionálne zázemie a osobnosti, ktorí tu v tejto oblasti pracovali. Skúmané otázky zároveň začleňuje do širšieho kontextu slovenských dejín a zahraničnopolitického vývoja, ktorý po novembri 1989 vyústil do obnovenia slovenskej štátnosti 1. januára 1993.

Je nesporné, že Večné mesto Rím i Vatikán ako centrum Katolíckej cirkvi ponúka jedinečný prameň historického poznania v oblasti politických, kultúrnych, hospodárskych i cirkevných dejín, práva, dejín výtvarného umenia, architektúry, či archeológie. Vatikánsky archív i knižnica, ako aj početné ďalšie cirkevné a svetské archívy, knižnice, múzeá a galérie, priťahujú bádateľov z celého sveta a mnohé krajiny si v hlavnom meste Talianska postupne zriadili aj svoje osobitné odborné pracoviská. K národom, z ktorých prichádzali a prichádzajú experti do Večného mesta, aby tam v bohatstve prameňov spoznávali vlastnú históriu i všeobecné dejiny ľudstva od antiky po dnešok, patria, samozrejme, už roky aj Slováci.

V Petranského publikácii čitateľ nájde aj prehľad vyše 100 doterajších prác, ktoré slovenskí historici, aj vďaka podpore zo strany Slovenského historického ústavu v Ríme, od roku 2014 mohli publikovať, ako výsledky svojho výskumu vo Vatikáne a v Ríme.

Ján Košiar

STALO SA

1. septembra 1846 vyšli v Skalici *Slovenskej pohľadi na vedi umejia a literatúru*, náš najstarší kultúrno-vedecký časopis.

1. septembra 1939 vypukla druhá svetová vojna.

1. septembra 1939 Slovenská armáda po boku nemeckého *Werhmachtu* začala ťaženie proti Poľsku, aby pre krajinu zabezpečila opätovné získanie tých území, ktorých sa v roku 1920 a 1938 zmocnili Poľiaci. Aktívna účasť na vojne proti susednému štátu vyvolávala u väčšiny obyvateľstva veľké rozpaky.

1. septembra 1867 bolo v Martine otvorené Slovenské evanjelické gymnázium.

1. septembra 1950 ministerstvo národnej obrany zriadilo prvé Pomocné technické prápor (PTP). Boli to vlastne tábory nútených prác pre „politicky nespohľadlivé a asociálne osoby“, za aké komunistický režim považoval najmä kňazov, rehoľníkov, bohatších sedliakov, bývalých podnikateľov a slobodnejšie zmýšľajúcu inteligenciu. Do ich zrušenia v r. 1954 prešlo nimi zo Slovenska 5 500 osôb. Niektorých tam protiprávne držali aj celé štyri roky.

1. septembra 1992 schválila SNR Ústavu Slovenskej republiky. Pred hlasovaním zasadáciu miestnosť demonštratívne opustili poslanci za MKDH a Spolužitie, poslanci za KDH hlasovali proti. Za ústavu hlasovalo 114 prítomných poslancov, 16 bolo proti a 4 poslanci sa zdržali hlasovania.

4. septembra 1944 minister národnej obrany SR generál F. Čatloš ušiel do Banskej Bystrice a dal sa k dispozícii vedeniu československého vojska. To ho odovzdalo veliteľovi ruskej partizánskej brigády A. S. Jegorovovi, ktorý ho 14. septembra spolu s generálom J. Turancom deportoval do ZSSR. Tým sa otvoril prúd deportácií Slovákov do ZSSR, ktorý potom postihol niekoľko tisíc občanov SR.

5. septembra 1848 Michal Miloslav Hodža vydal vo Viedni manifest k slovenskému národu. Odsúdil maďarskú rozpínavosť a vyzval Slovákov do boja, za občiansku a národnú slobodu, za kráľa a národ slovenský.

6. – 7. septembra 1944 povstanci v Lipovskom Svätom Jáne v noci vyviekli 46-ročného katolíckeho farára Rudolfa Schedu z jeho fary a vo svätajánskej doline ho hrozne mučili. (Stahovali mu kožu zo živého tela, dokaličili mu údy a trýznili ho, kým v strašných bolestiach neskonal.) Podobným spôsobom boli počas povstania partizánmi a povstalcami zavraždení katolícki kňazi: Anton Šalát, farár v Hájnikoch, Ján Nemec, farár v Lieskovci pri Humennom, klerik Imrich Teplan, študent 5. ročníka bohoslovnia.

7. septembra 1619 zomreli traja košickí mučeníci sv. Marek, Štefan a Melichar.

8. septembra 1938 prezident ČSR Edvard Beneš pozval poslanca HSĽS Jozefa Tisu na politické rozhovory. Oznámil mu, že do riešenia národnostnej otázky v krajine budú zahrnutí aj Slováci.

8. septembra 1967 otvorili Bienále ilustrácií Bratislava.

9. septembra 1948 ÚV KSČ schválil zásady ostrého postupu proti tým, čo nesúhlasili s komunistickým režimom označovaných ako reakčné živly. Bolo rozhodnuté novelizovať zákon na ochranu republiky a prítvrdiť jeho trestné sadzby, zriadiť tábory nútenej práce, izolovať nepohodlných ľudí vysťahovaním z miest na vidiek, zosťriť postup proti živnostníkom a bohatším roľníkom, nazývaných kulaci. Súčasťou opatrení boli aj zásobovacie výhody pre továrenských robotníkov, bezpečnostné sily a mocenské opory nového režimu.

10. septembra 1849 slovenská deputácia odovzdala cisárovi Františkovi Jozefovi pamätný spis podporený tridsaťtisíc podpismi. V ňom sa žiadalo, aby slovenský národ bol odlúčený od Maďarov a územie, ktoré súvisle obýva pod starým menom Slovensko sa stalo zvláštnou korrúnou krajinou, bezprostredne podriadenou viedenskej vláde.

12. septembra 1683 spojené kresťanské vojská pod velením poľského kráľa Jána Sobieskeho a nemeckých kniežat porazili osmanskú armádu, ktorá od júla obliehala Viedeň.

12. septembra 1948 sa „SNR v Londýne“ premenovala na „SNR v zahraničí“. Jej predsedom bol Karol Sidor, gen. tajomníkom Peter Prídavok.

14. septembra 1947 poverenie vnútra vydalo správu o „odhalení protištátneho sprisahania na Slovensku“, ktorého cieľom malo byť obnovenie slovenského štátu a atentát na prezidenta Beneša. V skutočnosti to bola provokácia zosnovaná komunistami a podporovaná českými politickými stranami i prezidentskou kanceláriou. Následne sa rozbehlo zatýkanie, zatknutých bolo takmer dvetisíc osôb. Príslušníci Národnej bezpečnosti zaobchádzali so zaisťovanými brutálne a viacerí na následky „vypočúvania“ zomreli. Zakrátko sa už v tajnosti pripravoval veľký súdny proces s organizátormi tzv. protištátnej skupiny. Malo byť vynesených 14 trestov smrti. Februárový prevrat zmenil pôvodnú réžiu a preto boli tresty miernejšie.

14. septembra 1991 v Bratislave vznikla iniciatíva *Za spoločný štát*, ktorá sa usilovala zachrániť rozpadajúce sa Československo. Jej protagonisti deklarovali, že boj za spoločný štát je aj bojom za demokraciu.

15. septembra 1944 ríšsky protektor v Čechách a na Morave Karl Herman Frank vydal nariadenie, na základe ktorého sa pokus o prekročenie hranice medzi Protektorátom a Slovenskom trestal smrťou.

15. septembra 1950 po tretíkrát uväznili spišského biskupa Jána Vojtašáka.

15. septembra 1952 bol v Clevelande založený Slovenský ústav. Jeho zakladateľom bol Teodor Kojiš OSB.

15. septembra 1997 otvorili Pápežské slovenské kolégium sv. Cyrila a Metoda v Ríme.

16. septembra 1848 na tajnom zhromaždení vo Viedni v hostinci u Šperla za účasti takmer 500 ľudí bola ustanovená Slovenská národná rada ako vrcholný orgán Slovákov v nastávajúcom ozbrojenom zápase za národné práva.

16. septembra 1862 otvorili v Revúcej prvé slovenské evanjelické gymnázium.

16. septembra 1950 Najvyšší súd v Prahe reformoval rozsudok Štátneho súdu v Bratislave proti skupine Púčik a spoločníci zo dňa 21. mája 1949 drastickým zvýšením trestov. Albert Púčik, Anton Tunega a Eduard Tesár dostali trest smrti. Ľudovít Gálik doživotie.

19. septembra 1536 uhorský snem článkom 46 uzákonil Bratislavu za hlavné mesto časti Uhorska kontrolovanej Ferdinandom Habsburským.

20. septembra 1922 české krajanské spolky v USA žiadali o začlenenie autonómie Slovenska do Ústavy prvej ČSR.

21. septembra 1944 došlo v obci Sklené k masakru 187 karpatských Nemcov.

21. – 25. septembra 1945 sa pred Národným súdom v Bratislave konal proces proti veliteľovi nitrianskej posádky pplk. Jánovi Šmigovskému, pretože neprešiel so svojou posádkou na stranu povstalcov, ale zostal verný svojej prísahe Slovenskej republike. Odsúdili ho na smrť zastrelením a 9. októbra rozsudok vykonali.

22. septembra 1818 bola založená Prešovská gréckokatolícka eparchia.

24. septembra 1762 sa vo Frankfurte nad Mohanom narodil Chatam Sofer, vlastným menom Moše Schreiber, najväčší židovský náboženský učenec 19. storočia. V roku 1806 sa stal rabínom bratislavskej židovskej obce. Založil vysoké rabínske učilište ješiva, ktoré sa čoskoro stalo známe po celej Európe. Zomrel v roku 1839 a je pochovaný v Bratislave.

27. septembra 1864 sa v Černovej, časti Ružomberka, narodil Andrej Hlinka – 160. výročie.

30. septembra 1938 sa Československá vláda podrobila diktátu Mníchovskej dohody. ČSR stratila približne jednu tretinu svojho územia i obyvateľstva. Tým sa začal rozklad československého štátu.

Koncom septembra 1946 Dr. Juraj Šujan, ktorý bol obžalobcom v procese proti Jozefovi Tisovi, vo svojich spomienkach zaznamenal, že na stretnutí všetkých predsedov senátov Národného súdu a prokurátorov Úradu obžaloby predseda Národného súdu Dr. Igor Daxner povedal: „Aby ste to všetci vedeli: Bol som spolu s niekoľkými predstaviteľmi odbojových zložiek na návšteve u p. prezidenta Dr. Beneša v Topoľčiankach. Keď sme už boli na odchode, požiadal som ho, aby som mohol u neho ešte pobudnúť ako predseda Národného súdu. Dôverne som sa ho opýtal, ako sa díva na Tisov prípad. Otvorene mi povedal: Tiso musí visieť. Hovorím vám to preto, lebo aj medzi nami sú takí, ktorí si prajú iný koniec“ (Rukopis Spomienky obžalobcu, s. 60 – 61).

V septembri 1948 boli pri preverovaní študentov tisicky mladých ľudí protiprávne vylúčené z vysokoškolských štúdií pre svoj triedny pôvod, politické alebo náboženské presvedčenie. Zaznávajú pozitívnych i ľudských práv sa stávalo normou nového režimu.

PRIPOMÍNAME SI

V septembri si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

50 rokov

Ing. Mária Helexová,
Banská Bystrica 15.9.1975

60 rokov

Soňa Svoreňová, Bratislava 2.9.1965
Ľubomír Gombár, Detva 13.9.1965

65 rokov

Mária Bednáriková, Trenčín 4.9.1960

70 rokov

Mária Šulejová, Heľpa 27.9.1955
Marta Vaculová, Krškany 30.9.1955

75 rokov

Ing. Vendelín Šuran,
Bratislava 16.9.1950
Štefan Veštúr, Veľký Krtíš 22.9.1950
Helena Hlavačková, Nitra 23.9.1950

80 rokov

Julianna Čiriová, Veľký Krtíš 24.9.1945

81 rokov

Helena Henczeová, Vlkaš 28.9.1944

82 rokov

Emília Weberová, Bolešov 16.9.1943
Melánia Babinová,
Trenčianske Teplice 21.9.1943
Valéria Benešová, Nitra 29.9.1943

84 rokov

Anna Bednárová, Žilina 14.9.1941
Mária Helešicová,
Mýto pod Ďumbierom 26.9.1941

88 rokov

Vlasta Hagarová, Bojnica 30.9.1937

94 rokov

Marta Dammová, Bratislava 5.9.1931

Jubilantom srdečne blahozeláme

PRISPELI NA SVEDECTVO A ČINNOSŤ

JUDr. Peter Brňák, Bratislava	50 EUR
Michal Malatinský, Bratislava	10 EUR
MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava	20 EUR
Martin Lacko, Modrová	20 EUR
Jolana Lukáčová, Michalovce	30 EUR
Viliam Horák, Bánovce nad Bebravou	15 EUR
Mons. Jozef Kríštof, Rím	50 EUR
Mária Dudoková, Bratislava	2 EUR
Milan Kováč, Zemianske Kostolany	20 EUR
Dagmar Gladysová, Bratislava	20 EUR
Ľubomíra Kozlová, Bratislava	10 EUR
Juraj Koperdák	50 EUR
Manželia Sládkovičovi, SRN	150 EUR
Štefan Novák, Košice	100 EUR
Helena Markovičová, Topoľčany	10 EUR
Lic. theol. Rudolf Maslák, SRN	150 EUR
Jozef Horváth, Hlohovec	12 EUR

*Darcom vyslovujeme
úprimné poďakovanie*

Vedenie v Heľpe

Nezvykne vedenie regionálnej organizácie cestovať za členskou základňou pobočky, ale stalo sa. V Heľpe sa 15. júla 2025 konala schôdza členov banskobystrickej pobočky PV ZPKO. Vedenie RO PV ZPKO v Banskej Bystrici sa rozhodlo prísť na členskú schôdzu do Heľpy preto, aby sa na nej mohli zúčastniť

aj najstaršie členky, pre ktoré je už problém vycestovať zo svojho mesta. Pani Mária Tkačíková, 90 ročná a pani Anna Martinová 84-ročná sa veľmi potešili, že sa mohli stretnúť so svojimi priateľmi.

Predsiednička RO PV ZPKO Helena Halková informovala prítomných o činnosti organizácie v minulom roku a o pláne práce na aktuálny rok. Poďakovala sa speváčkam za ich krásny spev, ktorý nechýba na žiadnom podujatí organizácie a potešuje poslucháčov. Spev žien z Heľpy zaznel aj na schôdzi pobočky.

Záujem o členstvo v organizácii prejavila mladá Kvetka Patinová, ktorú srdečne medzi sebou privítali. Pani Halková sa všetkým srdečne poďakovala za účasť na schôdzi a poprialala im veľa zdravia.

(hh)

Nezabúdajú

Pri návrate do Banskej Bystrice zo schôdze pobočky v Heľpe sa predsedníčka RO PV ZPKO v Banskej Bystrici **Helena Halková** (na snímke) a ďalší členovia zastavili pri hrobe dlhoročného člena a priateľa **Ing. Jozefa Dudáša**. Pri zapálenej sviečke si modlitbou uctili jeho pamiatku.

(hal)

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Bývalý minister vnútra SR Roman Mikulec sa rozhodol, že rezort nebude financovať náš časopis Svedectvo a súčasné vedenie rezortu zrejme nedopatrením rozhodnutie bývalého vedenia MV SR nezrušilo. Preto aj naďalej sme odkázaní na Vašu pomoc, bez ktorej vydávanie Svedectva nie je možné zabezpečiť. Výšku štátnej dotácie síce súčasná vláda vrátila na úroveň spred vlády Igora Matoviča, ibaže stále zostáva v platnosti zákaz financovať z nej aj vydávanie Svedectva. Znovu sa obraciame na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom

okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda nepravnicí by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdu podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodláme aj naďalej chrániť a obhajovať. Záujemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na **číslo účtu: SK74 3100 0000 0040 0012 8109**, alebo sa kontaktujú na tel. číslo: 02-52 63 81 56.

Darcom úprimne ďakujeme.
Vedenie PV ZPKO a časopisu Svedectvo

OPRAVA.

V minulom čísle Svedectva, na strane 20, sme chybné uvedli meno účastníka zájazdu do Jáchymova. Správne má byť Ľubomír Pekarovič mladší, nie Ľudovít. Za chybu sa ospravedľujeme.

red

PRIPOMÍNAME

Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú **v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 12.00 hod.**

Podmienky z Moskvy
(Rok 1968)

k.

Obsah tajného dokumentu, ktorý bol údajne prečítaný členom československej delegácie pri jednaniach v Moskve, pred podpísaním komuniké. Tento dokument obsahuje 17 bodov, ukladá straníckemu a štátnemu vedeniu ČSSR tieto najdôležitejšie podmienky:

1. Kontrolu tlače bude vykonávať komunistická strana a nie vláda
2. Vyhostenie všetkých zahraničných spravodajcov, ktorí sa v posledných dňoch obzvlášť angažovali
3. Vylúčiť všetkých československých novinárov, ktorí sa v posledných kritických dňoch postavili proti Sovietskemu zväzu
4. Zavedenie listovej a telefónnej cenzúry
5. Menovanie nových predsedov zväzu novinárov a zväzu spisovateľov
6. Politické rozhodnutia bude prijímať len strana a nie vláda
7. Protisovietski politickí činitelia musia byť stíhaní
8. KSS nesmie vystupovať samostatne
9. Tesnejšie spojiť ČSSR s RVHP
10. Vylúčenie všetkých ministrov, ktorí sa v posledných dňoch zdržovali v Juhoslávii, zvlášť ministra Hájka a námestníka ministerského predsedu Šika
11. Zákaz slobodného výjazdu z ČSSR bez povolenia
12. Zákaz separátnych jednaní s Juhosláviou a Rumunskom
13. Návštevy západných novinárov, umelcov, vedcov budú povolené len v obmedzenom rozsahu, podobne ako je tomu v NDR
14. Vyhostenie vedúceho obchodného zastúpenia NSR v Prahe
15. Povinnosť podieľať sa na zásobovaní jednotiek varšavského paktu, umiestnených v ČSSR v rozsahu, ktorý bude stanovený neskôršie
16. Odmietnuť všetky úvery zo Západu
17. Zavedenie vízových povinností pre všetkých návštevníkov zo Západu obdobne ako v NDR